

Vychází 1., 10., 20., každého měsíce o 10. hod. Expedicí se nachází v obchodnictví musikalí u „Beethovena“ u Roberta Veita v Nových alejích č. 116. Kdo všechna čtyři čtvrtletí odebere, obdrží praemii.

DALIBOR.

Předplácí se: čtvrtl. 1 zl. půll. 2 zl., celor. 4 zl. rak. č. S poštou: čtvrtl. 1 zl. 15 kr., půll. 2 zl. 30 kr., celor. 4 zl. 60 kr. rak. čísla. Pro státy německé: půll. 1 tol. 10 nov. gr., celoročně 2 tol. 20 nov. gr.

Hudební časopis s měsíční notovou přílohou a s roční praemií.

Odpovědný redaktor:

Emanuel Meliš.

20. listopada.

Nakladatel:

Robert Veit.

Má píseň.

Kdybych si zrak snad vyplakal,
toť housličky bych vzal
a potáh strunou hedvábnou
a světem se pak dal.

Teď dáno mně, jak pěvcům všem,
jen polovičné světlo,
že zřím, co jiným rozkvělo —
a mne co vždycky hnětlo.

A zpěv můj zná jen ctnosti půl
a polovičné chyby,
a přec ten polovičný zpěv
se mojim bratrům líbí.

Však kdybych nezřel ten váš skvost
a struna zapěla,
toť by vám bratří píseň má
pak srdce rozchvěla!

Jaroslav Zásmucký.

Karakteristika tónin.

Podává redaktor.

Karakteristika tónin byla a jest až posud předmětem bádání a učených hádek; neboť co starší estetikové její jsoucnost dokázati se snažili, upírá jí novější škola hudební naprosto. Starší krásovědci n. p. Kristian F. Schubart, Kretschmer, Weukert, Jan J. Wagner a G. Schilling tvrdí, že stává co do charakteru patrného rozdílu mezi tóninami; novější škola, n. p. Liszt, Wagner a Ed. Bernsdorf ve svém hudebním lexikonu praví, že není žádného charakteristického rozdílu mezi nimi a pakli že jedna z těchto tónin více než druhá k hudebnímu kusu se hodí, že leží toho příčina v *technických* (zevnějších) a nikoliv v *krasovědeckých* (vnitřních) věcech. Při tom odvolává se E. Bernsdorf na tu okolnost, že 24 našich tónin v *Dur* a *Moll* nic jiného

není, než *přesazení* obou přirozených hlavních tónin *C-dur* a *A-moll* do jiných tónů.

Tomu je ovšem tak; ale právě toto *přesazení*, t. j. snížení neb zvýšení hlavních tónin je příčinou, že tóniny buď temnějšími neb jasnějšími se jeví. Rozdíl tento je ovšem nesmírně jemný a tak ukrytý, že jej nejvytříbenější sluch sotva poznati s to jest; nic méně stává ho přec.

Na základě zkušenosti víme n. p., že žádný skladatel k vítěznému neb slavnostnému pochodu tóninu *As-dur* si ne zvolil. Co je toho příčinou? Zajisté zá-
dumčivý charakter tóniny této! Naproti tomu slyšeli jsme mnoho takých skladeb v *C-dur* neb *A-dur*, kteréžto mnohem jasněji se vyjímají. Charakteristický tento rozdíl mezi tóninami závisí ale od mnohých věcí, jmenovitě od *harmonisování myšlenky*, od *modulací* a od *nuancí* (odličností) v přednesu.

Ovšem nedá se charakter tak určitě a až do nej-
subtilnějších nuancí naznačit, jak to někteří výstřední estetikové učinili, avšak *všeobecné* nastínění charakteru tónin je nejen *možné* alebrž i *podstatné*. Že někteří krásovědci v ohledu tomto tak daleko se pustili, že jednotlivým tónovým druhům *karaktery* ze všeobecné historie a literatury podložili, je bezevšeho odporu velká ne-
jápnost. Znamenalo u nich n. p. *C-moll* Bruta — *C-dur* Napoleona — *H-moll* Byrona — *Es-dur* Luthera atd.

Mimo to namítá Bernsdorf, že imposantní finale z Beethovenovy symfonie *C-moll* proto tak mohutně nez-
ní, že je v *C-dur* komponováno; nýbrž proto, že jeho bohatý obsah tak mohutný jest; kdyby ho byl býval Beethoven v *As-dur* složil; připisovali by prý mu kraso-
vědci vítězný jásot a triumfální radost a nikoliv smrt a zetelelost. Avšak tomu není tak. Beethoven právě vnikl, jak nikdo jiný, do tajemství hudby a nemohlo mu tedy lhostejné býti, zdaž té neb oné tóniny užívá. Za tou příčinou zvolil k svému bujarému finale raději jasnější *C* než temné *As*. Dále uvádí Bernsdorf co důkaz li-
chosti charakteru tónin tak zvané *transponování arií* v operních představeních a tvrdí, že Mozartova arie

listovní z Don Juana na své *kráse a karakteru* pranic neztratí, zpívá-li se v F-dur neb E-dur.

V případě tomto netratí ovšem arie mnoho na svém karakteru, jelikož obě tyto tóniny *příbuzného karakteru* a téměř *stejně jasnosti* jsou; avšak máme za to, že by se arie tato zajisté co do karakteru jinak vyjímal, kdyby do As-dur se transponovala. Z té příčiny vyslovujeme se pro transponování arií jen pod tou výminkou, když původní tónina, z kteréž se kus do jiné transponuje, co do karakteru s touto aspoň povšechně se shoduje. V opačném případě jsme na prosto *proti transponování* arií neb písní.

Vyvrátivše aspoň poněkud liché domnění Bernsdorfovo, sdělíme našemu čtenářstvu náhled Gust. Schillinga o tóninách a charakteristice jejich podotýkající, že se s jeho až do nejjemnějších záhybů provedenou charakteristikou neshodujeme. Schilling padl ve svém pojednání sice do výstřednosti; nic méně však objevil ve svých náhledech mnoho pravdy a podstatnosti. Podávající jeho náhledy nemíníme, aby se jich mladý skladatel *otrocky* držel; nýbrž aby o nich přemýšlel a je, jak dalece se s nimi srovnává, při komponování na zřeteli měl.

A-dur je jedna ze 24 tónin naší moderní hudební soustavy a sice ta, v nížto tón *a* za základní tón tóniny *dur* neb za její *toniku* se pokládá.

Krasovědecký karakter a dušeslovní výraz této tóniny jsou vyjevení nevinné lásky, spokojenost nad svým stavem, naděje opětného se shledání při loučení milenců, mladistvá veselost a důvěra v Boha; je to poklid tóniny *fis-moll*, kteráž temnou náruživost v sobě chová a po němžto tónina tato nejvíce ustavičně touží. Uhodí-li se akkord *A-dur* něco směleji, povznese se dětská nevinná mysl k plesavé veselosti; vezmouli se tóny trochu slaběji a něžněji, pronáší se patrně nejčistší láska, jakáž se bez podvodu v srdcích spokojených, šťastných a nenyjících jeví a kteráž nejživějšího ohlasu nachází v stejně laděných prsou. Této tóniny užíval W. A. Mozart v skluzském duettu v Don Juanu. „Dej ruku mi atd., zvolil ji velmi dobře k vyjádření lásky; k vyjádření lícoměrné lásky byly mu v tomto hudebním kuse zcela jiné prostředky pohotově.

A-moll je jedna ze 24 tónin naší hudební soustavy, v nížto se tón *a* za základní tón neb *toniku* pokládá. Dušeslovní výraz této tóniny je zbožná ženskost a zženštilost karakteru, jakási dobromyslnost, která aniž by se vládě rozumu podrobila, povolně se oddává všem dojmům, kteréžto vnitřní a zevnější předměty na ni působí; pročež naladěna jest buď k žertu neb vážnosti, k smutku neb radosti, vždy však přimíšeny jsou k ní první základní tahy nevinné a bezvášnivé lásky.

B-dur je jedna ze 24 tónin, v nížto tón *b* za tóniku tóniny *dur* slouží. Dušeslovní výraz této tóniny je veselá láska, dobré svědomí, naděje, touha po lepším světě; aneb líčí též, pakliže, ostatních prostředků, kteréž hudba k svému vyjádření poskytuje, spolu užíváme a upotřebíme, plesavý, zmužilý jásot až k bachantickému vrávorání; pevný úmysl, jenž až k smělosti stupuje a zbožnou víru a důvěru, kteráž se poklidně vůli božské prozřetelnosti oddává. Naděje šťastné, spokojené budoucnosti, jakouž rolník při pohledu na své zlatoklasé snopy cítí a na jevo dává, naděje tato stává se posluchači v nejvěrnějším obraze před oči. V oblažujícím citu nevinnosti a s nejčistším svědomím drží Ottavio ve své arii „Přítelem setřené slzy“ (Mozartův Don Juan) přátelství a lásku za všemohoucí a pevná důvěra v ní vyjadřuje se zde s účinkem tóninou, v nížto ale též Don Juan jásá a se v arii „Odevřete sklepy,“ jež mocně okouzluje a za věčný vzor se staví, se pozemským rozkoším docela oddává a v nížto posléze zbožná víra, nejsmělejší ano snad vzdorný úmysl a nevinná prostota tak pravdivě sloučeny jsou v terzettu Doña Juana, Doňy Elviry a Leporella.

(Pokračování.)

Karel František Pitsch.

Podává redaktor.

(Dokončení.)

Leží to v přírodě věci a v poměrech života žáků samostatnosti dosahujících, že jejich plody v krátké době při osloněné záři do očí nebíjí. Různě a z větší části v odlučné osamělosti pučí zásev, k čemuž ta okolnost do váhy padne, že při zvláštních poměrech našeho školství a s ním spojeného hudebnictví výborní žáci Pražské varhanické školy z této periody příznivých míst v cizích zemích nejvíce v Polště a v Rusi dosáhli. K jakému rozkvětu varhanický ústav, našemu mistru svěřený, dospěl, je vůbec známo a jeho zásluhy byly ve zprávách jednoty k zvelebení kostelní hudby v Čechách častěji oceněny.

Pitsch, jenž po smrti Fr. D. *Webra* v jednom běhu *theoretické vyučování* na zdejším konservatoriu s největším vyznamenáním řídit, byl členem k zvelebení hudebního umění v Čechách, jednoty Pražských hudebních umělců k podporování vdov a sirotků — Žofínské akademie a Cecilského spolku. R. 1845 destalo se mu překvapujícího vyznamenání, diplomu co *čestný a dopisující oud* hudební společnosti „*Maatschapy toot Bevoordering der Toonkunst*“ v Amsterdamě v Holandsku za velké této společnosti zaslancé instrumentální

Te Deum, načež pět let později roku 1850 diplom *co záslužný člen* od této jednoty obdržel. S touto společností zůstal L. Pitsch v stálém a čilém spojení a zúčastnil se v napomáhání jejího účele buď posouzením cenných a jiných skladeb holandských skladatelů buď zasíláním malých skladeb do album této jednoty. Touto uznalostí a tímto vyznamenáním ze strany ciziny dostalo se *Pitschovi* místa mezi hudebníky první řady; byla to zajisté první zasloužená odměna pro umělce, jenž od mládí pohodlnosti se neodav se vynasnažil, by jednou růží bez jejích trní došel. Ustavičná a s vytrvalou horlivostí vedená snaha, by se účele tohoto ústavu s uspokojivým výsledkem dosáhlo, provedla po 17 letech toho, že K. Pitsch na konci školního roku 1857 ministeriálním výnosem od 10. srpna 1857 číslo 12576 dekretem uznalosti vyznamenán byl.

Pitsch spojoval ve svých přednáškách *starou a novou školu*, aniž by jedné neb druhé *stereotypně* náležel. Jeho ztatá *abeceda* spočívala na výroku: „*Zkoušejte vše a dobré podržte.*“

Každému, kdo Pitsche znal, byla nápadná jeho neobyčejná živost a pohyblivost, kteráž ovšem v posledních dvou letech poněkud se zmírnila; že by však tak blízko svého skončení stál, nenadál se nikdo. Devátého června byl ještě ve škole, desátého se tam chystal; zastihla ho však nemoc, která dne 12. června po páté hodině smrti skončila. Nemoc jeho byla trapná, s bolestmi spojená, které však bez bédování snášel. Lůžko jeho bylo obstoupeno čtyřmi osobami, když se duch jeho s nižin pozemských ubíral nad hvězdné stány říši hudby věčné.

K. Pitsch zemřel dne 12. června 1858 o půl šesté hodině odpoledne, byv chorobou tři dni před smrtí na lůžko upoután. K. Pitsch byl malé složité postavy, stříbrošedých dlouhých vlasů a kulatého obličejce. Byl to kmet dobrého srdce; nad míru horlivý a neunavný u vykonávání svých povinností a svého úřadu. Jak o hudbě smýšlel dosvědčuje heslo na jeho u Šira litografované podobizně se nacházející: „Účel hudebního umění budiž v ušlechtnění srdce a ducha.“ Jeho oblíbení komponisté: byli Händl, Šeb. Bach, Mozart, Beethoven, z českých *Fr. Brixí, Fr. Tuma, Seegerta, Voříšek, L. Dussek*. S hudbou Berliozovou a Lisztovou nesrovnával se nikdy, ačkoliv jí jisté ceny neupíral a Rich. Wagnera, jak se k pisateli těchto řádků často vyjádřil, nepřeceňoval, jako moderní kritika, alebrž uznal vady i přednosti jeho hudby. Zvláštní jeho návyk, kterýž ze stanoviska psychologického se nejlépe odvoditi dá, byl ten, že čtvrti taktu „*Eins, zwei*“ ustavičně jmenoval, což na přísné zachování taktu ukazující u něho charakterističné jest. *Českému jazyku* učil se

teprv 1848 a dospěl v něm tak daleko, že dobře četl a dosti správně mluvil.

Slovo o klavírní a varhanní hře našeho času.

Sepsal K. Fr. Pitsch *).

Klavírní hra, ježto za našich dnů ve všech formách tak zvýšena jest, zvláště ale snaha, že se o přemrštěné bravouře a to z větší části na ujmu pravého uměleckého vkusu měřítko hledá na vynikající výkony pianisty, to vše je příčinou, že mezi způsobem hraní na piano a mezi varhanami, kteréžto původně již na *podstatně* rozličných základech účinku a s nimi zacházení spočívají, pospolné věci obou nástrojů až na klavesy a na dostatečnou zručnost prstů, jež každému hráči nevyhnutně zapotřebí jest, úplně zmizely. V časech, kde *Nuzio Clementi* a *W. A. Mozart* se svými nádhernými klavírními sonatami hudební svět oblažovali, nebyl tento rozdíl tak obmezen; tito mistři přijímali *okrasy varhanních vět* do svých útvorů a protkali je tak, že mnohá z těchto skladeb, ačkoliv pořád ještě docela varhanám přiměřena nebyla, na tomto nástroji s účinkem se provésti mohla. I nebyl to za tehdejších časů žádný neobyčejný zjev, že slýchány byly *koncerty na varhany*, výhradně jen pro salon komponované. Tak to ale nemohlo a nemělo zůstat. S pokrokem umění musely požadavky na oba nástroje ostřeji naznačeny a každý nástroj musel dle svého vlastního směru a rozličného účele co do *technické sběhlosti a přednesu* dále přiveden býti. Pakliže ale varhanní hra vůbec na proti technické dokonalosti a nesmírně rychlému povznešení klavírní hry rovnováhu držeti se nezdála; neleží to opravdu v nedostatku metody pro časové další vzdělání, tím méně ale v pokleslém snad zájmu pro nástroj, jenž jak žádný jiný klavesní nástroj, všechny přednosti k působlivému přednesu polyfonové hudby v sobě spojuje.

Klavírní hra je za našich dnů duší salonního hovorů a to se vším právem. Nástroj tento, jenž ustavičného zdokonalování dochází, poskytuje volné fantasii nesmírný obor, jehožto uchopení až podnes nejnovější škola dosti nejistě kolísá a mezi pravdou a pouhým bažením po efektech, mezi cituplným výrazem a pitvořivou sentimentalností jen zřídka toho docíliti s to jest, co ducha a srdce, co sluch a cit uspokojuje a oblažuje; zkrátka pianní hra, ačkoliv co do technické sběhlosti na vysokém stupni se nachází, dává výhodu

*) Článek tento, jenž k pozůstalým starším pracím Pitschovým náleží, má do sebe ještě dosud tolik pravdy, že jej našim čtenářům sdělití za hodno držíme. Red.

prec v celku onomu účeli, jež *ryzá jednoduchost*, s kterouž se však ostatně *skvělost, umělost* dobře shoduje, v přednesu rozšiřuje. Kde možná slyšeti nyní ještě ve formě uzavřený a pravidelný koncert na piano od *nejnovějších skladatelů* a uznáných *virtuosů* na tomto nástroji? Fantasie, rhapsodie, impromptu a jak se všechny tyto druhy jmenují jsou v programech koncertních na denním pořádku a mají několik uznalých skladatelův, vyjímajíce jeden a týž ráz prázdného klínání, aniž by jakéhosi ocenění zasluhovaly. Komu to bude tedy divné, že praví znalci a přátelé hudby v takovém to ruchu žádného uspokojení nenacházejí a se tesklivě po toužebném návratu solidního vkusu ohlížejí.

(Pokračování.)

Večerní zábava u svaté Cecilie.

Ze spisů měcholapa Pivovárka z Matonoh. Sděluje K. St.

Že byl pan měcholap Cyprian Pivovárek znamenitá osoba, ví celý svět. A jakž by nevěděl! Motolské Noviny roznášely ustavičně jeho slávu do všech uhlů vzdělaného světa a dle zpráv jejich neměl o kostelní hudbu v okresu matonožském nikdo větší zásluhy než pan měcholap Cyprian Pivovárek. Nikdo se při dnešní mši tak notně nepotil, nikdo nešermoval rukama a nohama tak vydatně, nikdo neklopotil se tak obrovsky, nikdo nelomcoval celým tělem tak urputně a vytrvale, nikdo z muzikantů nemusel na takt a tempo tak ohromný zřetel bráti, nikomu konečně nevysychal krk od namáhání tak důkladně, jako panu Cypriánu Pivovárkovi.

Nebylť ale také divu, že byl pan Cyprian tak znamenitá osoba. Sama příroda byla mu již k umění měcholapskému nápomocna, dadouc mu jednu nohu o celý palec kratší nežli druhou, tak že pan Cyprian i když v neděli odpoledne místo měchu bláto šlapal, prec jen měchy tlapati se zdál, tak že i lidé z cizých zemí přišedší na první setkání umělce poznavše, šňupec i ruku mu podávali, řkouce: I hle, hle, velectěný pan měcholap Cyprian Pivovárek!

Za příčinou této své hudební znamenitosti držel pan Pivovárek více na svatou Cecilii nežli na svého vlastního patrona svatého Cypriana; a to předně proto, že prý, jak se dočetl, svatý Cyprian nebyl muzikant, a za druhé, že na svůj svátek bumbal na konto, k němuž paní Pivovárková druhého dne znameuitě kyselou omáčku přidělati uměla, anto na den sv. Cecilie debužíroval neobmezeně a bez omáčky na útraty pana učitele Šebestiana Prášila. Dnes však bylo k večeri ještě příliš časně a jelikož pan Pivovárek mocnému návalu žižně déle odolati nemohl, zašel si na korbílek k panu hostinskému u zlaté komety a dal si nalejt.

Pivo bylo jako malvaz. Pan Pivovárek dal si ještě jednu a pak — ještě jednu.

Proč bych si nepřál, myslil si pan Cyp. Pivovárek, vždyť jsem znamenitá osoba a ať kalkuliruji tak a nebo tak, nemohu nikterak nalezti podstatné příčiny, proč bych si po tom dnešním pachtění nemohl dáti nalejti — ještě jeden!

Po čtvrtém korbítku počal páně Pivovárkův nos měniti barvu. Růžový nádech usazoval se na jeho špičce, kterážto i hned počala zářiti. V zamodralých jeho očích se rozbleskl žár mladistvé bujarosti, v hlavě se mu počalo rozsvěcovati, a čím více se venku stmívalo, tím jasněji bylo v jeho mozkovici. Tu stíhaly výtečné myšlenky jedna druhou, mezi nimi byla i ta, aby si dal nalejt ještě jednu. Vzal to šlak! Pan Pivovárek nebyl z těch, kteří ze vzácných myšlének i hned nekořistí. Po pátém korbítku začal se probuzovati jeho hudební talent. Okolo srdce mu bylo tak volno a veselo, celou jeho bytnost prochvívaly city tak jemné, krotké a smířlivé, že by byl v tom okamžení v stavu býval, pustiti se i do německého zpívání. Prece se však této myšlenky tak ulekl, že honem obrátil obraznost svou na méně hříšné předměty. — Dnešní slavnostní mše objevila se mu teprv nyní v celé své kráse.

Jaká to rozkošná hudba, pravil pan Pivovárek sám k sobě, v té slavnostní mši mistra Votrhánka! Nebeská to muzika a důstojná na mou věru, aby se v tom Elisium, kde prý nejkrásnější kusy se dávají, provozovala. Hned v Kyrie mají housle: fidli duidum tidli tidli, a na to bubny: tum, tum! He, he, he, kapitální to muzika, a pro každého veselá i smutná! A však jsme se také dnes drželi! Já šlapal měchy tak překrásně a v taktu, že sám nebožtík pan Mozart by je mistrněji šlapati nemohl. A ta svatá Cecilie na varhanách, he, he, he, jak ta se líbezně usmívala! Koukala na mne jakoby mne chtěla zaklepati na rameno, řkouc: Brávo můj Cyprianku, brávo! Mám z tebe náramné potěšení, milý Pivovárku, ano velmi náramné potěšení! Při těchto myšlénkách vyhrkly pann Cypriánu slze z očí, tak že se mu zraky zatměly. Hlava se mu točila, smyslové jej opouštěli. Zdálo se mu, že je v devátém nebi, že slyší anděličky zpívat a svatou Cecilii na varhany hrát. Nechme však jej nyní samého vypravovat, nebo! bychom s tíží, jako on, to dovedli.]

I vzchopím se a utíkám, t. j. já Cyp. Pivovárek, abych líbezné ty hlasy z blízka poslechnul. Sotva že však ale sto kroků Vám učiním, slyším za sebou mohutný hlas. Kampak, pane Cypriane, kampak? Šlapat měchy, odpověděl jsem zhurta a spěchám dále. To je něco jiného, řekl svatý Petr, tedy muzikant, jinak bych Vás do nebe arcíř pustiti nemohl. Račte tuto vejíti,

prosím. Již jsou všichni pohromadě. Tudy, tudy, malými dveřmi. Po těch slovích se Petr klíčník poklonil, odevřel vrátka a vstrčil mne do nebeského sálu koncertního. Svatý Foukal, její Vysosti svaté Cecilie nejvyšší dozorce nad měchy, větrníky a pišťalami, starý můj známý, přivítal mne u dveří a hned mne uvedl ku slavné reverenci před nejjasnější kněžnu svatou Cecilii, nejprvnější to komorní varhanistku v nebesích.

I vítám Vás Pivovárku, pravila ke mne svatá Cecilie velmi milostně a zdvořile. Posadte se. Jsem ráda, že jste přišel — trochu mi pak zatáhněte měchy, zatím se pak s panem inspektorem Foukalem drobet rače baviti. Pan dozorce nad měchy, větrníky a pišťalami uchopil mé rámě a vodil mne pak po nebeských salonech.

„Kdo jest ta dáma, ku které vše se tamto hrne?“ tážu se.

Ta stihlá? mnil pan Foukal. Ano ta! Jest to paní Violina, nejvyšší kanclérka kněžny Cecilie. Není-liž pravda, hovořil dále pan Foukal, interessantní to panička, něžná a libežná jako cantabile, laškuje a žertuje jako stacatto, jsouc někdy rozmarná jako pizzicato a zase jovialní jako arco saltando. —

V tom nejvyšší dozorce nad měchy a pišťalami ve své chvalořeči unklul, neboť milost paní Violina hrdě a samolíbě jako páv kráčela kolem nás. Krk její byl dlouhý a něžný, hlava její malá, kadeřemi hlemežditě zatočenými zdobená a celé tělo outlé a švihlé, zvláště kolem pasu jakoby mistrně vysoustruhováno; skrátka, vše na ni bylo jako u živé, opravdivé violiny; ano i kapsičky na její koketní zástěrce byly v podobě velikého F. pěkně lemovány a roubeny.

Paní Violina dočkala se velmi důstojného stáří, zašeptal mi p. Foukal do ucha s vážnou tváří, jakoby byl něco velmi moudrého pronesl, když přednost dámy dle vysokého stáří posoudil. — Sotva jsem se od samého divení spamatoval, přišla nám vstříc slečna Flétna, již pan Foukal něco velmi hezkého do ucha zabroukal. Při jejím pohledu zalehtalo mne něco zpropadeně zamílovaného okolo srdce. Musel by býti ale také člověk ze dřeva a k tomu dubového, aby . . . hm, hm . . .

nebo slečna Flétna je Vám bytnost tak jemná, tak šlihlá, tak nyjící, očka její jsou tak potutelná a čtveračivá, že mé srdce na mou věru počínalo táti, jako taje špek na horkém pekáči, a nevím, co by se bylo nestalo, kdyby právě v svrchovaném čase jakýsi, hlučně vedený hovor celou mou pozornost nebyl na se obrátil. Kdo pak jest ten pán, tážu se, jenž tak hlasitě a živě se zde baví? To je pan Violončello, vykládal můj nebeský starý známý, Její Vysosti dvorní hofmistr a blízký příbuzný slečny Violy, sedící tam v melancholickém zamýšlení ve výklenku u okna. Pan Violončell je též sok pana Fagota, toho přistárlého, naškrobeného pána, s nimž právě hovoří; je to muž nad míru uhlazený a lahodný, pln solidní elegance a šlechtické urozenosti. Nyní právě vyvrátil pokojně a s pevnou jistotou páně Fagotovo liché důmnění, že prý ve kvintách si libuje, odvolává se na svědectví staříckého pána, ježž tamto vidíte; je to slavný generál-bass, dědek hučivý, jenž se posud dosti mrštně na jedné noze otáčí, pedant vojenského kalibru, ale jinak kůže poctivá a dobrá. Hle jak si na pana Fagota zahoukl, až tomuto chudasu uši zalehly! Dobře tak, však mu to patří. Slavný ten mládenec jen se podívejte, jak komicky se při tom zahučení pana generála chová! Jeho figura vyzáblá a kostnatá, tenká a dlouhá vyjímá se velmi směšně vedle tělnatého generál-bassa. Zahanben obrátil se nyní pan Fagot ku slečně Oboe, a velmi sladounce se pitvořil. Štěbetal pokrytec o samých diskantových tónech, jen aby svůj chraplavý a vyšeptalý bass neprozradil.

Tento starý galán, myslil jsem si, zasluhuje rád-nou baštonádu, vždyť chlap vypadá jako onen dřevěný sochor na naší kruchtě, jenž se také Fagot jmenuje. Slečinka Oboe, čiperné děvče plné vtipu a škádlivého rozmaru, vybroušený to exemplář oulisné komorné, zdála se míti zalíbení na zdvořilostech pana Fagota, ale brzy mu vyklouzla.

Kde jsi má sladká kočička? volal tento celý skobrnilý. Oboe se však potutelně usmála a nechala nyjícího kdomisa státi.

(Dokončení.)

FEUILLETON.

Z Prahy.

Stavovské divadlo. V tomto desítidenní slyšeli jsme opery od Donizettiho (Lucretie), Offenbacha (Martin houslista), Wagnera (Tannhäuser) a Mozarta (Kouzelná flétna). Co se provedení poslední opery týče, nedostála požadavkům obecnosti. Mnohá místa v tercettu tří chlapců nemile se nás dotkl zpěv sl. Gaučovy, která vedle patr-

ného namáhání ve vyšší poloze také značně distonovala. Dále dávala sl. Küglerová, která bezpochyby úlohu třetí dámy teprv poslední okamžik obdržela, velkou nejistotu na jevo; uvedeme-li konečně zmatek v posledním finale v paměť posluchačů, máme za to, že s námi souhlasiti bude řekneme-li, že se nesmrtelné dílo Mozartovo s velkou netečností odbývalo. Slečna Brenne-

rova nemohla v úloze královny žádného příznivého výsledku dosíci. První arie byvší o půl tonu a druhá o malou tercii transponována nedošla navzdor koncertním ozdobám značné pochvaly, důkaz to, jak nepohodlně úloha ta sl. Brennerově leží. Sl. Luccova provedla partii Paminy velmi dobře, zvláště překvapila nás v arii G-moll, kdež její krásné (mezza voce) do c sahající půvabně se vyjímalo. Pánové Herlsch, Steinecke a sl. Müllerova dosáhli zasloužilého potlesku. E.

— Rekviem za Hynka Mácha odbývaly se ve čtvrtek dne 15. t. m. v chrámě Týnském. Při této příležitosti sloužil důst. kanovník P. Vác. Štule zádušní mši a z kůru zavznělo rekviem od Fr. Láblera, jež studující zbožně přednesli. Chrám byl studentstvem naplněn. V sobotu dne 18. t. m. bylo v tomž chrámě rekviem za arcioce literatury české, Jos. Jungmana, odbýváno. Zádušní mši četl důst. pan kanovník Karel Vinařický. Při této příležitosti přednesli p. studující, hudebníci a ochotníci vedením účinného p. Leop. Zvonaře vokální rekviem ze 17. století — od Václ. Holana, ředitele kůru na Vyšehradě, jenž r. 1674 kancionál „Kaple královská“ v Praze vydal. Skladba tato má původně jen „cantus firmus“ s počíslovaným bassem. Pan Leop. Zvonař uspořádal ji pro mužské hlasy, a provedl zajímavé toto dílo velmi přesně a důstojně. Hlavní partie byly v rukou pana Lukeše, Hellera, Pally a Strakatého. Rekviem byli přítomni všichni spisovatelové čeští mezi jinými F. Palacký, Hanka, Rieger atd., pak měšťanosta Pražský p. Dr. Vaňka, studující veškerých ústavů, úřednictvo a kněžstvo jakož i ženské pohlaví.

— Znamení virtuosa p. Julius Schulhoff uspořádá tyto dni v Drážďanech koncert. Odtud se odebere na to do Paříže:

— Činný uspořadatel Vídenských slovanských besed, pan Heller, žije od nějakého času v Praze, jsa vychovatelem mladého barona p. L. Vaye. Pan Heller chová v rukopise mnohé pěkné písně na texty Hálkovy a krásnou kadryllu z národních českoslovanských písní, kteráž ve sbírce směrů od p. L. Procházky vydávaných vyjde. Kadrylla tato věnovaná jest horlivé a spanilé vlastence, slečně Zdence Bočkové ve Vídni.

— Chvalně známý skladatel, pan Křížkovský, v Brně složil několik slovanských sborů, z nichžto se jeden při pomníku slavisty Dobrovského se skvělým úspěchem provozoval. Bylo by jednou na čase, aby tento obratný skladatel z mezi své nesmírné skromnosti vystoupiv skladby své veřejnosti podal.

— Slovní a velezasloužilý národní pěvec, pan Jan L. Lukeš, slavil v pátek dne 16. t. m. sňatek svůj se slečnou Kat. Kučerovou, dcerou to Pražského měšťana a sládka, kteráž i co zpěvačka z mnohých zdejších chrámů chvalně známá jest. Obrady konaly se v chrámu u sv. Haštala.

— Naše krajanka, paní Schröderová roz. Chaloupková, je nyní v Osnabrücku engažována. Líbí se zvláště v italských operách: Lucretia, Norma a Troubadouru co Leonora; v německých co Constance v Únosu ze Serailu a v Kouzelné flétně co královna noci, kdež třikrát čarokované f s velkou lehkostí zpívala.

— Pan Jan Seeling hrál, jak Signale oznamují, v pátém koncertu „Gewandhausu“ své půvabné skladby: etudu, idyllu a Loreley s elegancí a s neobyčejnou něžností.

— Čarostřelec od K. M. Webra je nyní do devíti řečí přeložen. Do češtiny přeložil operu tuto Štěpánek, do polštiny Boynslawski, do ruštiny Satov, do italčiny prof. Rossi, do frančiny Castil-Blaze, do angličiny Cornwall-Barry, do dánského Oehenschläger, do švédského Tegner, do holandského jistý neznámý spisovatel. Německý original je, jak známo od J. B. Kinda

Nadějná pianistka slečna Larsenová, která z Dánska schvalně do Prahy přibyla, by u našeho věhlasného Alex. Dreyschocka ve hře na piano se zdokonalila, uspořádá dne 25. t. m. koncert, jehožto zajímavý program zde podáváme: kvintett od B. Schumanna, andante a allegro appassionato od Alex. Dreyschocka, „Neustálá láska“ (Rastlose Liebe) od téhož, gavotta od Šeb. Bacha, saltarello od A. Dreyschocka, duo (z písní beze slov) od Mendelssohna, sonata apassionata od Beethovena. V koncertě budou *xpěvem* spoluúčinkovat slečna Miková a pan Fektér.

— P. Th. Bradský, ředitel hudby v Berlíně, složil velmi půvabnou píseň „Zastaveničko,“ kteroužto výtečný tenorista Vovorský v koncertech se skvělým úspěchem zpívá, a jež u Berlínského obecnstva velké obliby došla.

— Věhlasná česká zpěvkyně, sl. Teresa Stolzova, vystoupila, jak se nám z Cařihradu píše, ponejprv v italském divadle v Cařihradě v operě „Sicilské nešpory“ od Verdiho a zbudila na vzdor tomu, že 12 dní zimnicí zklíčena byla, velkého nadšení a musela jednu arii opakovat. Tifliské obecnstvo žádá si znamenitou tuto umělkyni opět při svém divadle míti, anto místo Stolzovy engažovaná primadonna sl. Pirolli-ova v Tiflisu na dobro propadla.

— Světoznámá virtuoska na harfu, sl. Marie Mösnarová, která nyní v našem městě u rodiny našeho historiografa p. F. Palackého mešká, vystoupí v prvním koncertě Žofínské akademie. Za toto mimořádné číslo máme zvláště p. Leop. Zvonaři co děkovati, jemuž k vůli sl. Mösnarova, která jak známo v harmonii jeho zákyní jest, vystoupí. Přednese svou fantasií z „Don Juana.“

— Údové Pražské Žofínské akademie odbývali v pondělí dne 12. t. m. o poledni v malém sále staroměstské radnici mimořádní plenární shromáždění, při kterémž měšťanosta pan Dr. Vaňka předsedal. Účel schůzky té byla volba protektora ústavu tohoto. Zahájeuo bylo seděním sdělením zprávy o poměrech ústavu a jeho činnosti, kterouž přednesl výbor p. Mařík. Navzdor tomu, že akademie kromě příspěvků údů nižádné jiné podpory neuzívala, byla činnost její přece dosti rozsáhlá. Údů čítal spolek až do konce roku 1859, 190; 66 žáků bylo v hudbě na piano a ve zpěvu od čtyř učitelů vyučováno. Příjmy obnášely roku 1859 2420 zl. 4 kr. r. č. (mezi nimiž 1220 zl. ročních příspěvků, 1184 zl. 16 kr. ze školného od žáků a 15 zl. 88 kr. r. č. čísla z koncertů a jiných příjmů); výlohy obnášely 2432 zl. 34 kr. r. č. (z toho obdrželi učitelové služné 1257 zl. r. č.) Úd ředitelství akademie pan Friedland daroval k účelům všestranným spolku 100 zl., kterýmžto darem se stal dle stanov spolku zakladatelem jeho. Za protektora byl zvolen pan kníže Jiří z Lobkovic. Příští plenární shromáždění bude se odbývat v měsíci březnu 1861.

— Český pěvec pan Polák, žák pana ředitele Čabouna, jenž nyní v Altoně engažován jest, vystoupil nedávno v „Martě“ a líbil se velice. Hamburgská „Theaterzeitung“ praví o něm, že zpíval Lyonela stavivým lyrickým hlasem výborně a že posluchače k nadšené pochvalě unesl.

— Beseda, která se k oslavě Hynka Máchy v konviktě dne 12. t. m. dávala, vyhověla snad požadavkům ctitelů Terpsichoriných, nikoliv však ctitelům Máchovým. Kromě proslovu na Máchu od V. Hála a podobizny téhož pěvce, ježto sice ověncena ale nešetřeným způsobem v zad sálu pověšena byla, neupomínalo nás nic na Máchu a beseda mohla se stejným právem samouku p. Volnému platiti. Proč se nepřednášel n. p. Máchův sbor „Čechové jsou národ dobrý“ od Truhelky, proč se nezpívala nějaká píseň Máchova, která v hudbu uvedena jest? Takové a ještě jiné otázky tanuly nám v této besedě na mysli. Což myslil p. uspořadatel, že to dostačí, když pani Bělská z němčiny přeloženou a otřepanou píseň „Nejkrásnější oči“ od Stigelliho zazpívá aneb když pan prof. Jul. Pisařovic nějakou fantasií — Bůh ví na jaké motivy — k oslavení památky Máchovy zapíská? Bídna volba těchto dvou piec zastíněna byla ovšem výborným přednesem p. Karla Strakatého, jenž české písně „Jako krajina nebeská“ — „Aj čo bo bolo od Fr. Pivody s velkou pochvalou zpíval. Nesmírného nadšení zbudil náš neocenitelný pěvec p. J. Lukeš, jenž národními písněmi: „Když tě vidím má panenko“ — „Když jsem já k vám chodíval“ atd. veškeré obecnostvo v pravém smyslu slova okouznil a svým dramatickým přednesem písní těchto k bouřlivému potlesku roznítil. Mimo to slyšeli jsme národní písně pro čtverozpěv od slovutného V. H. Veita, jež pánové Lukeš, Heller, Knahl a Strakatý výtečně provedli.

— Veitova genialní mše, která při prvním provozování v Břetislavě nejskvělejšího uznání dosáhla provozovala se opět dne 22. října při slavnosti císařského manifestu v Břetislavském hlavním chrámě. Břetislavské noviny zmiňují se o ní zase co nejchvalněji a praví ku konci: „Jest to od spolku pro kostelní hudbu chvály hodné a slušné vyznamenání slavného toho skladatele, že právě toto dílo k slavnosti, tak unohovůznamné vyvolil.“ — Také v Solnohradském hlavním chrámu provozoval nedávno spolek „Mozartem“ nad zmíněnou Veitovou mši. Solnohradské noviny, oceňivše ji nejdříve důkladně, nazývají ji konečně „hudební skladbou, nad kterouž co do výtečnosti sotva nějaká jiná novověká kostelní skladba předčí.“ Pak následují ještě některé krátké životopisné zprávy o našem slavném krajanu.

— Hudební literatura. Právě vyšly nákladem obchodníků v musikaliích Kristofa a Kuhé první tři čísla z dvanáctero písní výtečného skladatele Fr. Pivody. Jsou to písně: České pivo. — Píseň Krumlovská. — Slovan Čech, kterouž i kromě předplatní cesty o sobě po 27 kr. r. č. dostati možná. Písně tyto hodí se zvláště pro svůj český ráz a ducha z nich vanoucího ku koncertním zábavám a besedám venkovským. — Mimo tyto vyšel u dotčených nakladatelů první sešit druhého svazku „Záboje“, jenž obsahuje sbor „Zpěv jinochů“ od Fr. Vogla a „Co v srdci našem plápolá“ pozůstalý sbor od všeobecně známého Al. Jeleny. — Nákladem Rob. Veita vyšel sedmý sešit

„Katolického varhaníka“ od chvalně známého Jos. Förstera. Obsahuje mešní písně „Ti Bože se koríme“, „Wir deiner Kirche Glieder“ a pak písně po pozdvihování „Ježíši k nám pohled“ a „O Jesu, höchstes Gut?“ Cena je 40 kr. r. č. Dále vyšel třetí sešit „Praktického návodu ku hře na varhany“ od téhož skladatele. Posouzení poslední skladby ponecháváme si pro příští číslo.

Z Hradce Králové. (Odpověď dopisovateli Času.)

Jistý zdejší dopisovatel „Času“ nazývá notici, již jsem o produkci zdejšího zpěv. spolku podal, neslušnou. Vytýkáni vad zpěv. spolku sluje u p. dopisovatel neslušností? Ať nám řekne týž pán příčinu, proč se nedávají nejnovější kvarteta, když přec zpěv. spolek několik Zábójů odbírá a skladby z něho studuje? Proč se vždy dává více německých než českých sborů? Ostatně je výrok p. dopisovatele, že můj referát je opsání původního, dopisu z Času, zrobený ze stanovité Dalibora, velmi nejapný. Pakli že jsem program produkce tak podal, jak jej p. dopisovatel „Času“ sdělil a pakli že jsem snad mimovolně nějakého slova užil, jako dopis „Času“, nevysvítá z toho, že jsem dopis „Času“ opsal. Ostatně znám jen jedno stanovité, z kterého při dopisování vycházím, totiž stanovité objektivního pozorování věci, jak se skutečně zde mají a nikoliv jak je pan pseudodopisovatel dle své libosti líčí. Konečně podotýkám, že nenárodní počínání zdejšího zpěv. spolku vždy plísnil budn. Fr. Stejskal.

Z Chrudimi. (Rekviem za J. Jungmanna.) V sobotu 17. listopadu, jakožto v den úmrtí Jungmanna, shromáždila se zdejší studující mládež v 9 hodin v děkanském chrámu Páně, kdež pod oltářem katafalk postaven byl. S jakousi dychtivostí čekal jsem, jakou hudbu uslyšíme, a hle! kdož popíše mou radost, slyše slavné rekviem od Vitáska do Es s vloženým Dies irae též od Vitáska. Musíme všem spoluúčinkujícím srdečné díky vzdáti za jejich ochotu, neboť se byli ve valném počtu shromáždili. Po requiem slyšeli jsme Salve do B, tenor a bass solo. Musíme vysloviti žádost, by i jiné města česká následovali příklad tento, neboť co se týče oslavení památky slavných mužů, nezůstala Chrudim ještě nikdy pozadu, třeba i v jiném pádu na mateřčinu malý ohled se bral, než doufáme pevně, že se i to zlepší.

J. F. *). **Z Klatov** dne 16. t. m. (Rekviem za Máchu). Včerejší den přinesl všem zdejším milovníkům hudby nevšední pochoutku. Provozovalo se totiž při úmrtních službách Božích za našeho zvěčnělého básníka Karla Hynka Máchu krásné rekviem do Es-dur pro mužský sbor od V. Horáka. Jaká to vznešená skladba! Věru, kdyby i náš ctěný pan komponista kromě tohoto rekviem žádnou jinou skladbu nečítal, bylo by dílo toto dostatečné, jej mezi první naše komponisty hudby kostelní vřaditi! Co se týče provedení samotného, bylo pod obezřelým vedením zdejšího ředitele kůru, pana M. Kličky zcela bezúhonné; obzvláště máme za jeho dobré provedení také panu Matesovi, majiteli tenorového partu, co děkovati! — Ke cti pana ředitele Kličky, který s obzvláštní pilností své povinnosti zastává, musíme se přiznati, že pod jeho ve-

*) Račte častěji psáti.

dením kostelní hudba zdejší vůčihledě rozkvělá, ani jeho snaha také v tom hlavně záleží, že nám také klasické skladby posud pro nás neznámé předvádí! — Škoda jen, že více účastenství Boží služby tyto, mánům genialního K. H. Máchy věnované, u zdejšího měšťanstva nedošly, nejvíce nám ale bylo líto, že zdejší gymnasiální ředitelstvo opomennlo studující k návštěvě vyzvati, tím více, an se rekviem teprv po dopolední 11té hodné odbývalo, v kterém čase se již nevyučuje! — Jak se doslýcháme, bylo měšťanstvo s prosbou, by některé předměty na zdejším gymnasiu v české řeči se přednášely — odmrštěno!

(S—k.) **Ze Semil.** (Produkce zpěvák. spolku.) Minulý týden obdržel zdejší zpěvácký spolek od vys. mistodržitelství potvrzení svých stanov. Jak tento spolek ve svém cvičení pokračuje, přesvědčili jsme se dne 11. t. m. Odbývala se téhož dne veřejná produkce, v kteréžto jsme mnohé, zdařile přednesené skladby slyšeli. z českých sborů se zpívaly: „Ve černi zpěv“ od Jablonského; v hudbu uvedl a zdejšímu zpěv. spolku věnoval nás zdatný skladatel Ludv. Procházka; „Lovecká“ od Ed. Nápravníka (ze Záboje); „Dům otcovcovský“ a „Vltava“ od Vogla. Naši oblíbenou Škroupovou „Kde domov můj“ zpívala velmi zdařile paní Fr. Pincová, choť zdejšího p. aktura a spolu ředitele spolku, při kteréžto písni zajisté srdce každého pravého Čecha citem vlasteneckým se zachvělo a zvolati muselo: „Česká země a český zpěv, toť je rajske krásy zjev!“ Zajisté krásný je český zpěv! A přece se ho na mnoha místech co zlého ducha štítí, a takřka jen z milosti aby se řeklo, že přece česky zpívali — jako cizince — v zad strkají a do programu přijímají. A jaký také div! Vždyť ta čeština u lidí, kteří se tak zvaným bildunkem honosí za velmi sprostou se považuje, neb jen sedláci česky mluví. Bohudík, že takových lidí den co den ubývá a materština naše vzdor všemu protivenství ku předu kráčí. Líbilo se nám nemálo, když jeden z údů Novopckého zpěv. spolku pravil: „Náš pan ředitel nesmí německé sbory ani překládati, my se ustanovili, jen české zpěvy pěstovat“ — v městě českém ať se česky zpívá.*) A jistá to pravda! (Dokončení.)

(H. J.***) **Ze Slaného.** (Zkouška v hudební škole. — Počinání zpěv. spolku. — Potvrzení stanov.) Již tomu čtvrt roku, co jsme četli v Daliboru zprávu ze Slaného, v níž p. dopisovatel se zmiňuje o zpěváckém spolku a slibuje promluvit o hudební škole a hudbě chrámové. Však marné jest čekání a těšení se až do dneška; nebo kde nic tu nic. Buďto přešla toho pána chuť k dalšímu dopisování, anebo práci zanešen nemůže slibu svému dostátí, anebo —. Či se nic nepříhodilo, co by za to stálo, aby se to veřejnosti sdělilo? Byli jsme ku konci školního roku přítomni veřejné zkoušce žáků v hudební škole naší, a ku chvále jejího učitele p. Hájka vyznati musíme, že jsme spokojeně odcházeli, věduce, že činil, co mohl. Že by zasluhovalo vyučování většího

účastenství, jest pravda. Po kratičkém zkoušení theorie zpívali žáci několikero cvičení a pař odehrávali buď jednotlivě, buď společně. Radost bylo patřiti na ty malé hudebníky, jak se vši chutí snažili se okázati, čemu se byli naučili. Shledali jsme, že se výhradně na housle vyučuje, a tuším, že bude z mnohého aspoň dobrý houslista, bude-li pokračovati. Zvláště se vyznamenal nadaný žák Karel Babuška, jenž navštěvuje hlavní školu, svým čistým přednesem. Tolik o škole hudební. — Co se zpěvu týče, nikdo nemůže tvrditi, že by se zanedbával. Při mši sv. před poradou minulé zimy provedla se česká mše Zvonarova, jižto žákyně dívčí školy dobře zpívaly, sola pak na kůru od cvičených zpěváků provedena byla. Slýchávali jsme v každou neděli v chrámu páně piaristickém vždy po pozdvihování některý pěkný český čtvero zpěv od několika údů zdejšího zpěváckého spolku. Proč asi přestali oni vážení pánové oslavovati služby boží takovým způsobem? — Na den sv. Jos. Kalasanského, patrona řádu pobožných škol provedl týž zpěvácký spolek v dotčeném chrámu páně zdařile krásnou chorální mši od Becka a s českým textem. — (Dokončení.)

Lipsko. V šestém koncertě „Gewandhausu“ vystoupila výborná česká pianistka Vilemína Klausová a přednášela koncert od Ford. Hilleva se znamenitým úspěchem a osvědčila se co — dokonalá mystryně. V sedmém koncertě bude opět paní Klausová hráti a sice Chopínovu polonaisu Es, sonatu od Scarlattioho C-dur a arii od Pergolese.

Paříž. V divadle „Bouffes Parisiens“ bude se dávatí nová parodie na operu „Tannhäuser“ pod jmenem „Pařížský Tannhäuser, k nížto Němec A. Wolf text a Offenbach hudbu napsal..

Osvědčení.

Dosvědčujeme tímto, že dopis z Králové Hradce v čísle 32 Dalibora umístěný nepochází od výtečného českého básníka pana Jos. Baráka; nýbrž že je psán od dopisovatele, od něhož v tomto čísle dopis z Hradce se nachází.

Rozluštění hádanky z čísla 32.

Schulhof, Gluck, Sokol, Abert, Pišek — *Lukeš.*

Hádanku tuto uhodli: Pánově K. P. Kheil ml., Ed. Nápravník, v Pruze, p. Sedláček v Semilech a p. Fr. Janda v Pardubicích.

L i s t á r n a.

Panu Č. v Josefodolu. Račte nám ještě jednou roční zprávu zaslati. Panu Zás. v H. První báseň Vaše se nám ztratila. Pošlete nám ji.

*) Tak to má být, s tím i my úplně souhlasíme!

Red.

**) Vaše dopisy budou nám vždy vítány.

Red.